

6. Саблук П.Т. Основні напрями розвитку високоефективного агропромислового виробництва в Україні // Економіка АПК. – 2002. – №1. – С.3-13.

7. Савченко В.Ф. Держава та регіон: регулювання соціально-економічного розвитку:[В 3 кн.]. – К.: Знання, 199.- Кн.3.: Місцевий рівень. – 301 с.

8. Скуратівський В. Особливості соціального розвитку і соціальної політики українського суспільства на сучасному етапі//Вісник УАДУ. – 2000. – №6-3. – С.286-290.

УДК 338.439.5:636

СУТЬ ТА УМОВИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИНИЦТВА В ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Н.О.Бленда, асистент

Уманський державний аграрний університет

Питання формування та функціонування ринку продукції тваринництва мають велике значення для забезпечення продовольчої безпеки країни.

Проте на сучасному етапі реформування економіки України, механізм формування та функціонування цього ринку залишається недостатньо вивченим.

Розвитку тваринництва і організації продовольчого ринку в нашій країні присвячено ряд наукових розробок. Чимало попередніх розробок стосовно вказаної галузі мають високу результативність і доцільність. Це публікації Лукінова І.І., Саблука П.Т., Юрчишина В.В., Гайдучького П.І., Андрійчука В.Г.

В статті продовжено розгляд питань по проблемах формування та функціонування ринку продукції тваринництва.

Кожен ринок функціонує відповідно до дії об'єктивних економічних законів, серед яких основними є закон вартості та закон попиту і пропозиції. Ринок виступає як система товарно-грошових відносин, що виникають між покупцями і продавцями, яка включає механізм вільного ціноутворення, вільне підприємництво, рівноправність та конкуренцію суб'єктів господарювання у боротьбі за споживача.

Кожна сільськогосподарська ринкова система акумулює сільськогосподарську сировину, трансформує її в харчові продукти і розподіляє їх між споживачами. Споживачами на ринку продукції тваринництва, як і на будь-якому сільськогосподарському ринку, виступають:

- переробні підприємства,
- підприємства харчової промисловості, що використовують продукцію як сировину для подальшої переробки,
- державні підприємства,
- заготівельні організації,
- підприємства оптової та роздрібної торгівлі,
- населення.

Виробниками тваринницької продукції виступають сільськогосподарські підприємства різних форм власності, селянські (фермерські) господарства та особисті господарства населення.

Як бачимо, сільськогосподарський ринок характеризується численними і складними зв'язками між суб'єктами ринку.

Потрібен комплексний аналіз ринку продукції тваринництва. З одного боку, виробнича галузь знаходиться в кризовому стані: щорічно скорочується поголів'я тварин, залишається низькою продуктивність тварин, руйнується і занепадає матеріально-технічна база галузі. З іншого боку, у складному економічному становищі опинились і переробні підприємства, які змушені скорочувати виробництво тваринницької продукції через низьку купівельну спроможність населення, зменшення сировини.

Необхідно задіяти стимули нарощування чи стабілізації обсягів виробництва, не допускаючи при цьому створення надмірних запасів, які не знаходять збуту, тобто затоварювання ринку. Стосовно ринку продукції тваринництва, регіональний ринок формується залежно від потреб населення, розвитку місцевої промисловості.

Поняття кон'юнктури ринку ґрунтується на співвідношенні попиту і пропозиції. Попит на тваринницьку продукцію формується на внутрішньому ринку і значно скоротився в останні роки, внаслідок зменшення платоспроможності населення і, відповідно, зменшення рівня споживання.

Таблиця 1

**Споживання основних видів продукції тваринництва
на одну особу населення по Черкаській області, кг**

Продукція	1990 р.	1995 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.
М'ясо (у забійній вазі)	62,4	44,2	39,9	36,9	36,9
Молоко	342,1	259	216,3	221,7	252,7
Яйця ,шт.	260	175	119	200	205

** Дані статистичного щорічника Черкаської області за 2002 рік*

Зменшення рівня споживання продукції тваринництва, окрім зниження платоспроможності населення, пов'язано також з підвищенням цін на продукцію. Рівень середніх цін в торгівельній мережі Черкаської області (крім міських ринків) представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

**Середні ціни на окремі продовольчі товари
тваринницької групи, грн.за кг або л**

Продукція	1995 р.	1997 р.	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.
Яловичина	2,27	3,69	5,32	8,49	13,72	8,98
Свинина	3,05	5,39	5,3	12,55	16,43	11,15
Птиця	3,76	4,5	8,16	10,07	10,1	9,58
Ковбаса копчена	10	11,55	12,81	17,95	21,86	18,14
Масло вершкове	5,55	7,41	11,77	11,53	11,84	12,97
Молоко	0,42	0,83	1,19	1,58	1,56	1,57
Сири тверді	5,41	8,76	12,07	13,67	15,71	14,58
Яйця (десяток)	2,07	2,45	3,2	3,88	3,77	3,35

Ціна виробленої продукції є визначальною категорією ринку, вона відображає співвідношення попиту і пропозиції та, водночас, впливає на нього в бік досягнення рівноваги. На даний момент на ринку діє протівитратна модель ціноутворення, яка полягає в тому, що вона формується у зворотньому напрямі — від роздрібно-ї ціни, сформованої під впливом попиту і пропозиції, до ціни на сировину, тобто ціни у первинній ланці виробництва [2].

Значне зниження попиту на продукцію тваринництва негативно впливає на закупівельні ціни, за якими споживачі закупають продукцію і сировину у виробників. Починаючи з 1995 року, закупівельні ціни не покривають витрати виробництва в тваринни-

цькій галузі, як наслідок — збитковість галузі тваринництва. З переходом до ринкової економіки сільськогосподарські підприємства, намагаючись забезпечити прибутковість виробництва, скоротили виробництво збиткової продукції або зовсім відмовились від неї.

Це позначилось на обсягах виробництва продукції тваринництва. Виробництво м'яса всіх видів у забійній вазі по всіх категоріях господарств Черкаської області у 2002 році становило 85,7 тис. тонн, або 43,8% від обсягу виробництва 1990 року, виробництво молока — 559,7 тис. тонн (55,4%), яєць — 409,3 млн. штук (72,9%).

На зменшення виробництва відчутно впливає також низька продуктивність худоби, погіршення якості кормової бази тваринництва, що призводить до високих затрат кормів на одиницю продукції і, звичайно, збільшення собівартості.

Потрібне комплексне дослідження всіх вищезазначених факторів, так як їх вплив є взаємопов'язаний і взаємозалежний.

Вирішення цих проблем дасть змогу збільшити обсяги виробництва продукції тваринництва, а отже, підвищити рівень пропозиції на внутрішньому ринку.

В умовах ринкових відносин проблема реалізації продукції стала не менш важливою, ніж проблема її виробництва. Удосконалення інфраструктури підприємства сільськогосподарського ринку потребує невідкладного рішення [2].

Ринкова інфраструктура являє собою систему підприємств, організацій, служб та інших формувань. Це, зокрема, торгуючі формування, до яких належать товарні біржі, торгові дома та торгові дома як брокерські контори бірж, аукціонні торги живою та племінною худобою, підприємства оптової та оптово-роздрібною торгівлі, продовольчі ринки населених пунктів тощо.

Разом з іншими формуваннями (кредитно-фінансовими, страховими, постачальницькими, транспортними і т.п.) вони покликані обслуговувати процес ринкового товарообміну, забезпечувати його надійність, прозорість, стабільність [3].

Функціонування продовольчого ринку певного регіону неможливе без достатнього інформаційного і маркетингового забезпечення. Організація інфраструктури ринку тваринницької продукції в

основному залежить від територіального розміщення її виробництва. Молочним підприємствам, які постачають продукцію на ринок, слід організувати довгострокові і стабільні договірні відносини з сільськогосподарськими товаровиробниками. Більш рухомим буде ринок відносно продукції тривалого терміну зберігання — масло тваринне, сухе молоко і сир. Однак, і для цих видів продукції слід забезпечити гарантії постачання на ринок у вигляді договорів з оптовими і роздрібними організаціями. Інфраструктура м'ясного ринку в найбільш раціональній формі представлена у вигляді спеціалізованого м'ясного оптового ринку і прямих зв'язків м'ясокомбінатів з виробниками сільськогосподарської продукції [1].

Важливою є державна підтримка формування і функціонування ринку, яка має діяти у двох напрямках:

- підтримка і забезпечення платоспроможності попиту на соціально-достатньому і зростаючому рівні;
- підтримка пропозиції (виробництва товарів) через сприяння здешевленню та поліпшенню якості продукції, усунення диспаритету цін, введення заставних цін з метою забезпечення простого відтворення виробництва продукції у збиткових галузях, державні дотації на тваринницьку продукцію.

ЛІТЕРАТУРА

1. В.А.Клюкач. Развитие рыночной инфраструктуры в АПК // Экономика АПК.- 2003.-№9.-с.127-131.

2. Саблук П. Аграрна економіка і політика в Україні : підсумки минулого та погляд у майбутнє. Науково-популярні нариси у трьох томах. Т.ІІ. Аграрна економіка в умовах демографічного державотворення.-К.: Інститут аграрної економіки, 2001.- С.484

3. Формування та функціонування ринку агропромислової продукції (практичний посібник) / За ред. П.Т. Саблука.-К.: ІАЕ, 2000.- С.555